

Лебедик Леся Вікторівна

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна

<https://orcid.org/0000-0001-6538-6256>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=3Zma0vUAAAAJ&hl=ru>

РОЗВИТОК ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Ключові слова: позашкільна освіта, педагог, компетентнісний підхід.

Сучасні трансформаційні процеси в освіті, викликані диджиталізацією, соціальними змінами та викликами глобального порядку денного, зумовлюють необхідність переосмислення цілей і змісту підготовки майбутніх педагогів, зокрема у сфері позашкільної освіти. Одним із ключових пріоритетів стає розвиток особистісно-професійної компетентності, що охоплює не лише фахову підготовку, а й особистісну зрілість, готовність до самореалізації, інноваційної діяльності та педагогічної взаємодії.

Дослідження актуальних проблем розвитку особистісно-професійної компетентності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти може базуватися на теоретико-методологічних і методичних працях В. Андрушенка, І. Беха, С. Гончаренка, М. Гриньової, О. Дубасенюк, І. Зязюна, В. Кременя, А. Кузьминського, Л. Лук'янової та ін.; працях з дидактики вищої професійної освіти Р. Гуревича, Н. Коваль, В. Лозової, Н. Ничкало, І. Осадченко, В. Струманського, І. Трубавіної, Л. Хомич та ін. Разом з тим, аналіз праць вітчизняних науковців, проведений у наших дослідженнях [2, с. 211–217; 3, с. 216–221 та ін.], спільно з О. Блохою [1, с. 122–143] та В. Стрельниковим [4, с. 112–117], публікаціях В. Стрельникова [7, с. 106–109; 8, с. 178–183; 9, с. 281–285; 10, с. 305–307 та ін.], у співавторстві з В. Міськом [5, с. 60–63; 6, с. 162–167] показав актуальність дослідження проблем підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури.

У структурі особистісно-професійної компетентності доцільно виокремити такі складники: 1) ціннісно-мотиваційний, що передбачає сформованість гуманістичної позиції, орієнтацію на розвиток особистості вихованців, соціальну відповідальність; 2) когнітивно-професійний, що охоплює знання методики, педагогіки, психології, а також розуміння особливостей позашкільної діяльності в контексті сучасних викликів; 3) рефлексивно-оцінювальний, який забезпечує здатність до аналізу власної професійної діяльності, постановки цілей та

самокорекції; 4) креативно-інноваційний, що відображає готовність педагога до розробки нових форм та методів роботи з дітьми; 5) комунікативно-соціальний, який формує здатність до міжособистісної взаємодії, комунікації з вихованцями, батьками, колегами.

Особливого значення набуває впровадження інноваційних освітніх технологій у процес підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти: проєктного навчання, технологій емоційного інтелекту, STEAM-освіти, фасилітаційного підходу, цифрових інструментів.

Умовами ефективного розвитку компетентності майбутніх педагогів у системі фахової підготовки є: особистісно орієнтоване навчання, що враховує індивідуальні траєкторії розвитку; створення ситуацій професійного вибору; залучення до волонтерських, громадських, культурних ініціатив; моделювання інноваційних практик у межах навчальних дисциплін; організація освітнього середовища, орієнтованого на співпрацю та підтримку. Педагог позашкільної освіти в умовах змін має бути не лише виконавцем освітньої програми, а й активним творцем освітнього простору, який мотивує дітей до творчості, пізнання, соціального зростання.

Зважаючи на проблеми підготовки педагогів для позашкільної освіти, виокремимо такі напрями удосконалення означеної підготовки: 1) оновлення змісту освітніх програм із урахуванням актуальних викликів, компетентнісного та інклюзивного підходів; 2) упровадження практико-орієнтованого навчання, проєктної діяльності, наставництва, кейс-методів; 3) підвищення цифрової та методичної грамотності студентів через інтеграцію ІКТ, онлайн-платформ, цифрових лабораторій; 4) розширення психолого-педагогічного блоку з акцентом на роботу з дітьми в умовах кризи, війни та відновлення; 5) інтеграцію міждисциплінарного та фасилітаційного підходів, що забезпечують гнучкість і відкритість педагогічного мислення.

Зробимо висновок, що розвиток особистісно-професійної компетентності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти потребує інтеграції інноваційного змісту, міждисциплінарного підходу та орієнтації на формування критичного мислення, емоційної зрілості, адаптивності та здатності до безперервного професійного вдосконалення. Саме такі компетенції є підґрунтям сталого розвитку сучасної системи освіти позашкільля.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В., Блоха О. М. Формування лідерських якостей майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти засобами студентського самоврядування. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2024. № 4. С. 122–143. DOI: <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2024.4.09>.
2. Лебедик Л. В. Педагогічні аспекти розвитку ключових компетентностей майбутніх фахівців позашкільної освіти. *Реалізація концепції освіти фахівців освітньої галузі в умовах інноваційного розвитку суспільства : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.*

(17 трав. 2024 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової. Харків : ХГПА, 2024. С. 211–217.

3. Лебедик Л. В. Розвиток корпоративної культури майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти у процесі професійної підготовки. *Тенденції розвитку педагогіки та освіти в умовах цифрових трансформацій (ByteEd-2024) : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф.* (17–19 квіт. 2024 р., м. Харків, Україна) / за заг. ред. І. В. Таможської. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 560 с. С. 216–221.

4. Лебедик Л., Стрельніков В. Підготовка магістрів освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» до надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу в умовах війни. *Імідж сучасного педагога*. 2024. № 2 (215). С. 112–117. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2\(215\)-112-117](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2(215)-112-117).

5. Мисько В. В., Стрельніков В. Ю. Розвиток інформаційної компетентності педагога закладу позашкільної освіти в умовах війни. *Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку* : тези доповідей II Міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 листоп. 2023 р., м. Лубни). Полтава; Лубни; Миргород, 2023. С. 60–63. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/24005>.

6. Мисько В. В., Стрельніков В. Ю. Складники розвитку інформаційної компетентності педагога закладу позашкільної освіти. *Мистецтво, мистецька та позашкільна освіта: історія, теорія, практика, перспективи взаємодії* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (відкрита для іноземних учасників) (29-30 листоп. 2023 р., м. Полтава) / упоряд. М. М. Погребняк. Полтава : ПП Астроя, 2024. С. 162–167. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23503>.

7. Стрельніков В. Ю. Концептуальні засади підвищення кваліфікації педагогів закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю. *Освітній фактор. Всеукраїнський науково-педагогічний журнал*. 2022. С. 106–109. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19211>.

8. Стрельніков В. Ю. Неперервна освіта педагогів закладів позашкільної освіти як стимул проєктування і розвитку індивідуальної освітньої траєкторії. *Мистецтво, мистецька та позашкільна освіта: історія, теорія, практика, перспективи взаємодії* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (відкрита для іноземних учасників) (29-30 листоп. 2023 р., м. Полтава) / упоряд. М. М. Погребняк. Полтава : ПП Астроя, 2024. С. 178–183. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23506>.

9. Стрельніков В. Ю. Ознаки неперервної освіти, яка стимулює індивідуальну освітню траєкторію педагогів закладів позашкільної освіти в умовах війни. *Вдосконалення позашкільної освіти в умовах сучасних трансформацій* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Кропивницький, 19 берез. 2024 р.) / За заг. ред. Т. С. Плачинди. Кропивницький : ПП «Поліум», 2024. С. 281–285. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/24004>.

10. Стрельніков В. Сучасні стратегії розвитку системи позашкільної освіти. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи* : зб. матеріалів II-ї наук.-практ. конф. за міжнародною участю / за наук. ред. О. В. Чепелюк, В. Д. Філіппової, В. М. Демченка. Хмельницький : ХНТУ, 2025. Т. 2. С. 305–307.

Lesya Lebedyk

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Professor at the Department of Art Studies and Extracurricular Education

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Poltava, Ukraine

**DEVELOPMENT OF PERSONAL AND PROFESSIONAL COMPETENCE
OF FUTURE TEACHERS**

OF OUT-OF-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Keywords: out-of-school education, teacher, competency-based approach.